

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

בבא מציעא יד-ב

עניין: מאימתי היא חזקה מכי דייש אמצרי

כלי יקר בראשית יג, יז

יז) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה. הבט ימין וראה כי מתחלה אמר הקב"ה לאברהם שא נא עניך וראה מן המקום אשר אתה עומד שם צפונה ונגבה וקדמה וימה כי כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם. ש"מ שבראיה לחוד סגי וקני לה. ואח"כ חזר מזה ואמר, קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה. ש"מ שצריך לעשות חזקה ממש מכי דיש אמצרי, (ב"ק ט). ובראיה לחוד לא קנה לה. ועוד כי מתחלה אמר לזרעך עד עולם, ואח"כ אמר כי לך אתננה, ולא הזכיר זרעך ולא עד עולם. ועוד שאמר שא נא, אין נא אלא בקשה.

והקרוב אלי לומר בכל זה, שהקנה הקב"ה אל אברהם את הארץ לקנות שמה שני מיני תועלת, האחד, רוחני והוא נקנה בראיה לבד. ואחד, גופני והוא נקנה מכי דיש אמצרי. הרוחני הוא, כי שם מקום מקדש של מטה מכוון כנגד בהמ"ק של מעלה, ושם פעל ה' מכוון לשבתו יתברך, ושם חביון עוזו יתברך, וכל המסתכל במקום הקדוש הוא מיד נתלבש רוח טהרה וקדושה ומלך עליון ביופו ית'.

ותועלת רוחני זה לא יסיר מזרעו עד עולם, כי אף בזמן שב"ה שלמטה אינו בבנינו מ"מ הבה"מ שלמעלה המכוון נגדו נצחי לא יסור לעולם ובכל זמן יורד ממנו השפע על זרע אברהם המקודש, ומטעם זה שלמים וכן רבים נכספה נפשם לעמוד במקום הקדוש ההוא כי רצו את אבניה וגו'. וכנגד תועלת רוחני זה אמר הקב"ה שא נא עניך וראה מן המקום אשר אתה שם ר"ל מן המקום הקדוש אשר אתה עומד בו כי בו תקנה השלימות הרוחנית ותזכה לראות פני השכינה, ועל אותו שלימות אמר לך אתננה ולזרעך עד עולם כי שלימות רוחני זה לא ימוש לעולם. ואח"כ אמר כנגד השלימות הגשמי הנקנה לו בארץ והיינו שתם נחלת שדה וכרם, וסתם קרקע אינה נקנית כי אם בחזקה גמורה מכי דיש אמצרי, אמר קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה. ולא הזכיר לזרעו עד עולם כי הארץ נתנה לישראל על תנאי אם ישמרו חקיו ותורותיו יצורו.

רבינו בחיי דברים יא, יב

וע"ד הקבלה ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד, זו ביהמ"ק של מעלה, שעליו אמר הכתוב (ישעיה טו) והארץ הדרום רגלי, כי רגלי האדם סופו, ועל כן הזכיר בה ה' אלהיך, ומזה נקרא ביהמ"ק של מטה (שם טד) בית קדשנו ותפארתנו, כלומר ביתו של קדשנו ותפארתנו, כי קדשנו הוא הכבוד, וזהו סוד הכתוב (תהלים צו) עוזי ותפארת במקדשו.

ויש לך להשכיל מה שהזכיר בפסוק של מעלה והארץ אשר אתם עוברים שמה, היא הארץ הגופנית שבה ביהמ"ק של מטה, וזהו שהזכיר בה הרים וגבעות, למטר השמים תשתה מים, באר לך כי הארץ ההיא למטר השמים תשתה מים, אבל זאת בשמים, והיא העשירית, וזהו לשון תמי"ד, כלומר מדת יו"ד, ומזה נשתבחה הארץ ההיא בעשרה דברים (דברים ח) ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש, שהן שבעה המינין, ושכולת שועל ושיפון וכוסמין, הרי עשרה, והכל רמז אל הארץ הנזכרת בפרשת בראשית.

נועם אלימלך פרשת שמות

טעם אחר דברים. אך נראה כונת רז"ל דהנה כל הנשמות הנצחיים צריכין להיות מקושרים למעלה בעולם העליון וגם למטה בעולם התחתון דכל נשמת אדם צעפת ציאתה לעולם נצח עמה עולם למעלה למען תהיה קשורה בצוות עולם למעלה וגם צריכ' להיות קשורה למטה בעולם התחתון (ראה זו"ה"ק ט"א רנ"א). והטעם לזרך קשירת' למעלה הוא למען יעלו למעלה כל העובדות והתורות והתפילות ממטה למעלה ע"י התקשרותם בעולם העליון והזרך שמה קשור' למטה הוא ממילא דלילולי זאת לא היה צאפשרי שמהיה הנשמה העליונה הרוחני בעולם השפל לכן צריך לה קישור בעולם השפל. והתורה שצכתה הוא כנגד עולם העליון ותורה שצעל פה היא כנגד עולם התחתון ולכן קראה שמו ראוץן כצדי שיהא

אז הוא מוחזק צמעשיו הישרים. וזהו פי' מה שאמרו חז"ל (ב"ק ט). מאימתי היא חזקה מכי דייש אמצרי ר"ל אחר שמורגל בצדריו שגדר דייש הוא לשון כיון דדש דש (גיטין טו). ואחר שיהיה הצדיק מקושר צשני עולמות ומוחזק צמעשיו הקדושים אזי כל התורות והתפילות והעובדות שלו הולכים אל היס העליון (ראה זו"ה"ק ט"א רנ"א) הנקרא יס התלמוד. אך צאופן שצכל זאת ידע צצירור שעדיין לא עשה כלום להצורא ית' כראוי לעצוד אליו יתצרך שמו הגדול שאס ח"ו יתשוב צעשותו אזיה דצר טוב שעשא' צתכלית השלימות ויהנה צמעשיו אזי כל מעשיו אין נחשצין לכלום. וזהו פי' כל הנחלים הולכים אל היס (קהלת א, ז) ר"ל כל המדות טובות הנקראים נחל שעל ידם הולכים כל השפעות והחסדים כנחל המתפשט מלמעלה למטה כל המדות האלה הולכים אל היס העליון (עי' זו"ה"ק ט"א רסז: ושם רנ"א). וצאופן והיס איננו מלא פי' שיחשוב צעצמו שפלותו ולא יהיה מלא צמעשיו. וזהו ואלה שמות כו'